

Uppföljning av Aktionsplan 2010 – För en ökad ekologisk konsumtion och produktion

Informationsbrev nr 2 den 15 juni 2009

Inledning

Informationsbrevet ska beskriva det arbete som utförs inom Aktionsplanens huvudåtgärder och som är av strategisk betydelse. I detta brev redovisas en enkät om hur primärproduktionen ska kunna ökas samt ett exempel på ett framgångsrikt arbete med offentlig upphandling av ekologiska livsmedel i Skåne.

Utveckling av den ekologiska produktionen

Länsstyrelserna och Jordbruksverket har svarat på en enkät om hur aktörerna kan agera för att öka intresset och därmed stimulera det praktiska genomförandet av aktionsplanen.

Huvudfrågorna var: Vad är nyckeln till att engagera fler lantbruksföretagare i ekoproduktionen? och Hur kan vi skapa ett genuint intresse hos den uppsamlade handeln för ekologiska produkter? Nedan redovisas en sammanfattning av inlämnade svar.

Forskning och utveckling

Lönsamhet i alla led i livsmedelskedjan är en faktor för framgång i strävan att nå målen för ekologisk produktion. Både forskning och biologiskt tekniskt utvecklingsarbete är en förutsättning för att öka produktiviteten med bibehållet fokus på minskade miljöeffekter. Ökad kunskap om miljöeffekter av ekologisk produktion samt hälsoeffekter och risker med

Aktionsplan 2010 – För en ökad ekologisk konsumtion och produktion

Ekologiskt Forum vid Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien ledde år 2007 arbetet med att ta fram en aktionsplan för att uppnå de mål som specificerades i regeringens skrivelse ”Ekologisk produktion och konsumtion – Mål och inriktning till 2010” (2005/06:88) dvs. den certifierade ekologiska odlingen bör vid utgången av 2010 minst uppgå till 20 % av landets jordbruksmark och 25 % av den offentliga konsumtionen av livsmedel bör utgöra ekologiska livsmedel 2010. Målgrupp för aktionsplanen är alla aktörer i livsmedelskedjan och berörda myndigheter.

Aktionsplanen skall ses som ett vägledande handlingsprogram, som utarbetats av aktörerna på marknaden. Planens förslag utgår i huvudsak från målen för ekologisk konsumtion och produktion samt från konsumentperspektivet. I aktionsplanen föreslås ett antal nya åtgärder och vissa förändringar i redan beslutade aktiviteter. Därtill ska de åtgärder som redan pågår räknas in och värdesättas.

Ekologiskt Forum har fått uppdraget av Jordbruksdepartementet via Jordbruksverket att arbeta med uppföljning och aktiviteter för att nå målen med en ökad ekologisk produktion och konsumtion i Aktionsplan 2010.

Ekologiskt Forum - en mötesplats för utveckling av hållbar ekologisk produktionen och konsumtionen. Ekologiskt Forum är 2008 – 2010 ett oberoende och politiskt obundet projekt vid Kungliga Skogs- och Lantbruksakademiens allmänna avdelning. www.ksla.se.

mervärden till konsument. I Jordbruksverkets och Länsstyrelsernas svar framhålls att den riktade forskningen inom ekologisk produktion måste fortsätta för att kontinuerligt förbättra metoderna så de bidrar till konkurrenskraftiga och effektiva produktionssystem samt långsiktig hållbara produktionssystem med anpassning till miljö kvalitetsmålen.

Grundutbildning

Det är viktigt att skoljordbruk på landets naturbruksgymnasier sköts väl och används som föredömen tillsammans med bra utbildningsmoduler inom naturbruksprogrammet. På denna nivå grundläggs i många fall vilka attityder olika individer bygger upp och vilken syn på olika produktionssystem de har i det kommande yrkeslivet.

Rådgivning

Länsstyrelserna och Jordbruksverket lyfter fram betydelsen av att alla rådgivare har kompetens inom ekologisk produktion och att rådgivarna är insatta i den ekologiska produktionens villkor och ekonomiska förutsättningar. Det är också betydelsefullt att rådgivarna kan ge ett korrekt budskap om frågor som rör ekologisk produktion. Grundsynen att ekologisk produktion är en normal och respekterad del av det svenska lantbruket är viktig.

Fler och fler privata rådgivningsföretag arbetar seriöst med rådgivning inom ekologisk produktion. Kompetensutveckling och aktuellt informationsmaterial inom ekologisk produktion är prioriterade satsningsområden för att vidareutveckla rådgivare som arbetar med konventionell produktion såväl som rådgivare som redan arbetar med ekologisk produktion.

Certifiering

Att regelverk för miljöersättningar och certifiering är både tydliga och trovärdiga är viktigt för att lantbrukare ska attraheras av omläggning till ekologisk produktion. Jordbruksverket och Länsstyrelserna betonar att producenterna behöver klara besked om hur reglerna ska tolkas.

Miljöersättningar syftar till att minska jordbrukets miljöbelastning. Betydelsen av en återinförd miljöersättning för ekologisk vallodling lyfts fram flera Länsstyrelser som betydelsefullt för att skapa stabila odlingsystem. Att använda 100 % av miljöersättningen till ekologiskt lantbruk till certifierad produktion nämns som en del i ansträngningarna för att nå regeringens målsättningar för ekologisk produktion och målen i Aktionsplan 2010.

Affärskontakter uppsamlade handel - lantbrukare

Det är viktigt att lantbrukets branschorganisationer och LRF har en gemensam målbild och för ut ett budskap om att lantbruket vinner både konsumentförtroende och miljö fördelar om det ekologiska lantbruket utvecklas positivt. För att stimulera ett aktivt deltagande i detta utvecklingsarbete är utbildningsinsatser om det ekologiska lantbrukets produktionsvillkor och ekonomi för funktionärer inom nämnda organisationer angelägna. Att bilda nätverk mellan etablerade lantbrukare och rådgivare inom ekologisk produktion och företrädare för det traditionella lantbruket kan vara en framgångsfaktor. Det innebär bland annat att det är viktigt att dessa företrädare deltar vid träffar och gårdsvandringar inom ekologisk produktion.

Kontrakt mellan producenter och uppköpare kan vara ett sätt att trygga avsättningen av produkter. Flera Länsstyrelser anger också den offentliga sektorn som ett möjligt ”draglok” som kan bidra till att öka efterfrågan och därmed ge signaler till uppsamlade handel och förädlingsföretag att satsa mera på ekologisk produktion.

Ekologiskt Forum - en mötesplats för utveckling av hållbar ekologiska produktionen och konsumtionen. Ekologiskt Forum är 2008 – 2010 ett oberoende och politiskt obundet projekt vid Kungliga Skogs- och Lantbruksakademiens allmänna avdelning. www.ksla.se.

Förädling och distribution

För att öka försäljningen ytterligare, menar flera Länsstyrelser, att produkterna måste hålla mycket hög produktkvalitet samtidigt som de kommunicerar de mervärden som finns i de ekologiskt producerade livsmedel som har ett tydligt lokalt ursprung. Flera enskilda och kooperativa förädlingsföretag har ökat sitt engagemang för produkter med miljö- och klimatprofil under den senaste tiden. För att lyckas med denna profilering är det viktigt att berörd personal inom både den uppsamlade handeln och förädlingsföretagen utbildas så att de på ett bra och engagerat sätt kan bidra till utvecklingen och dessutom hanterar mervärdena korrekt vid kommunikationen gentemot konsumenterna.

Beträffande produkter från småskaliga livsmedelsföretag, menar flera Länsstyrelser i sina svar, att samverkan mellan de små företagen behöver utvecklas för att de tillsammans ska kunna fungera som leverantörer till dagligvaruhandeln. Volymer och leveranssäkerhet måste kunna garanteras för att produkterna ska ta plats i butikerna. Direktförsäljning genom prenumerationssystem och Bondens egen marknad har utvecklats positivt under det senaste året. Detta är en alternativ väg till konsumenterna som passar vissa småskaliga företag. Länsstyrelserna kan genom Landsbygdsprogrammet medfinansiera utvecklingsprojekt för att öka samverkan, planering av utbud och för att uppnå effektivitet i både primärproduktion, förädling och distribution.

Offentlig konsumtion

”Skånska kommuner redan vid målet

Ekologiskt Marknadscentrum har sedan vi startade för åtta år sedan målmedvetet arbetat för att öka andelen ekologiska livsmedel i Skånes kommuner. Det börjar nu visa ett tydligt resultat; Lund har redan nått målet 25 % 2008 och flera kommuner är på god väg och ligger nära målet; Malmö, Svedala och Landskrona. Alla dessa kommuner har arbetat långsiktigt, satt mål tidigt och lagt upp tydliga strategier för hur målen ska nås. Man har också satt upp rimliga delmål både på verksamhetsnivå och på kommunnivå. Man har vinnlagt sig om att förankra beslutet väl hos kommunernas beslutsfattare och beslutet har genomgått upphandlingen av livsmedel.

Utbildning som skapar engagemang, både hos beslutsfattare och hos personal som på något sätt hanterar livsmedel är en förutsättning för att komma så här långt. Man har arbetat med alla verksamheter i kommunerna, skola, barnomsorg, äldreården samt kultur och fritid, m.fl. Väl fungerande uppföljningssystem har också en stor betydelse, de som arbetar bra mot målen blir sedda och får uppmuntran för sina insatser. Ett ökat fokus på frågor om matens betydelse i ett större perspektiv har kommit som en positiv bieffekt.” Läs mer om detta på www.ekologisktmarknadscentrum.org.

Nästa nummer

Nummer 3 av detta informationsbrev kommer ut i slutet av juni. Då presenterar vi bl.a. en sammanfattning av seminariet på KSLA den 29 april, uppgifter om vilka ekonomiska resurser som satsas på ekologisk produktion inom Landsbygdsprogrammet och intervjuer som beskriver grödornas tillväxt och förutsättningarna för årets skörd.

Med vänlig hälsning

Anders Heimer

Projektledare

Ekologiskt Forum - en mötesplats för utveckling av hållbar ekologiska produktionen och konsumtionen. Ekologiskt Forum är 2008 – 2010 ett oberoende och politiskt obundet projekt vid Kungliga Skogs- och Lantbruksakademiens allmänna avdelning. www.ksla.se.